

Ezek ugyebár nem lehetnek mind egytől egyik tollhibák! A WinklC-t VOLF György, a VirgC-t HALÁSZ Ignác, tehát két teljesen megbízható, szakavatott gyűjtő dolgozta fel a NySz. számára, s a most idézett adatok mégis mind kimaradtak belőle. Lehetetlen, hogy ilyen két gyűjtőnek az oly feltűnő *bön* és *bönös* szó elkerülte volna a figyelmét. Én a kimaradásuknak más magyarázatát nem tudom adni, mint azt, hogy az illető ezédulák a B betű szerkesztőjénél, SZARVAS GÁBORNÁL valahogyan elkallódtak.

Kisebb. A *kis* melléknév közép- és felsőfokát — a felvidéki magyarság kivételével — mi valamennyien *kissebb-* és *legkissebbnek* ejtjük s egész a XVIII. sz. elejéig minden írónk, egyetlen egy kivételével, így is írta. A NySz.-ban S. Zs. idéz ugyan Cal.-ból, MA.-ból, Pázmányból és az 1651. évi bécsi kalendáriumból is egy *s*-sel írott alakot, de ha az eredetiben utána nézünk, az illető helyeken mindenütt kettős *s*-t találunk. Ellenben nem idézi a VirgC.-ból azokat a helyeket (66, 67, 69, 78, 86, 88, 98, 125, 127, 132), a hol csakugyan egy *s*-sel írottak találhatók.

Nincsen. A NySz. eme mindekkoráig megfejtetlen, tagadó igének két régen kihalt változatát ismeri csupán (*nencsen* és *incsen*), noha van egy harmadik is a XVI. sz. első feléből, t. i. a *nicsen*. Bizonyító adataim a következők: Niczen fohol femi (VirgC. 44). Vram nycen en nekem fem zeretem, sem akarom (44). It ez helben niczen bor (45). Nichen mit adnom egiebet erete (77). Niczen oly igen nagi bönös ez velagon (102). Nyczen oly hatalm (132). Hyczen zereto wram es amam, hody the k. ny!wan nicen, minemw dogam ennekem tortenek (LevT. I. 40, Gömörmegyében 1547-ben írt levélből). A *nincsen* megfelelő *nics* is megvan nemcsak a VirgC.-ben (44, 63), hanem ugyancsak a LevTár I. (12, Zemplén) és (49, Abauj).

SZILY KÁLMÁN.

ARANY-MAGYARÁZATOK.

Általút (MNy. 7: 80, 170, 238). Mint Péter gazdát a Fülemilében, engem sem hágy „pihenni a nagy ártatlan igazság“ s még egyszer megkísérlem megvédeni az igazamat. Az adatok bizonyosságára el kell fogadnom, hogy *keresztút* jelenthet útkereszteződésen kívül útrövidítést is, meg hogy *általút* jelenthet útrövidítésen kívül útkereszteződést is, ha e szavak valamennyi jelentését összeszedjük. De azt hiszem, az a lényeges, hogy ARANY Toldijában, azon az *egy* helyen mit jelent. S ebben magának ARANYNAK bizonyossága siet segítségemre. Toldinak egyik, régibb fogalmazású kézirat példányában, mely ARANY LÁSZLÓ ajándékából éppen LEHR ALBERT tulajdona, s a mely a Nyugatnak egyik ARANY-füzetében hasonmásban is megjelent (1917, márczius, 442—443. l.), a régibb szerkezet szerint még *keresztút* áll a későbbi, végleges szövegezés *általútja* helyén:

Azt hinné az ember: élő tilalomfa,
Ütve keresztútnál egy csekély halomba.

Már most az a kérdés, mért változtatta meg ARANY a szöveget, mért tett a *keresztút* helyébe *általutat*? Az első felelet erre, mert LOSVAI-ban így olvasta. Hát akkor mért nem írta mindjárt így az első